Учебно-ветроходният кораб „Калиакра” е нужен за подготовката на бъдещите капитани и през XXI век

Размисли за миналото и бъдещето на УВК „Калиакра” по повод на 40-та годишнина от спускането на вода, вдигането на българския флаг и именуването на славната българска учебна баркетина на 28 януари 1984 г. в корабостроителницата в Гдиня, Полша

О.з. капитан I ранг професор д.пс.н. инж. Илия ПЕЕВ
Бивш заместник декан на факултет „Навигационен” във ВВМУ „Н.Й.Вапцаров” и Председател на Контролния съвет
Капитан далечно плаване инж. Стоян АНГЕЛОВ
Бивш капитан на Учебно-ветроходния кораб „Калиакра”

Учебно-ветроходен кораб „Калиакра”

Резюме: Представени са възгледите на авторите за ролята на учебно-ветроходната практика за обучението и възпитанието на курсантите и студентите, които се обучават по морски специалности. Разкрива се приноса на учебно-ветроходния кораб „Калиакра” за формиране на морално-волеви и психически качества като част от професионалното изграждане на личността на морския офицер. Показва се дипломатическата роля на учебно-ветроходния кораб „Калиакра” при осъществяване на плаванията му и участието в международни регати. Авторите правят конкретни предложения за по-нататъшното стопанисване и използване на кораба, както и за неговото финансиране. Посочват се перспективите за интензивното и системното използване на УВК „Калиакра” за формиране и развитие на морската култура и мореплавателското изкуство у бъдещите морски кадри.

„*Вятърът и времето винаги са на страната на подготвения навигатор*.”
Английска поговорка

„Който не е плавал под ветрила, той не е моряк!”
Адмирал Степан Макаров

Учебно-ветроходният кораб „Калиакра” играе значителна роля при формирането на морска култура у възпитаниците на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров”. Във всяка затворена общност, каквато се явява корабния екипаж, е изключително важно, всеки член от нея да знае своите задължения и ясно да разбира, какви са неговите отношения към цялостната организация. За да се възпитат тези навици у дадения индивид е необходима упорита работа при подходящи корабни условия.

Най-доброто място за възпитание на тези и другите нужни за моряка качества е учебният ветроходен кораб. Това е било валидно преди, валидно е и днес, независимо от високата степен на автоматизация на съвременните кораби. Какво дава на обучаемите учебната ветроходна практика? На първо място това е вярната представа за взаимодействието на кораба с околната среда и със морската стихия. Учебният ветроходен кораб възпитава у курсантите и студентите смелост, бодрост и готовност за действие в екстремни ситуации. При плаване под ветрила се изгражда чувство за отговорност и умение да се работи в колектив.

Ветроходна практика се е провеждала през цялото съществуване на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” като част от подготовката на курсантите и студентите по морско дело (морска практика). Най-общо може да бъде разделена на два раздела – гребане и ветроходство на лодка и ветроходна практика на учебен ветроходен кораб. Българските моряци са се обучавали на няколко ветроходни кораба като последния и действащ в момента е УВК „Калиакра”.

Баркентината „Калиакра” е построена в Полша през 1984 г. по поръчка на „Български морски флот“. Вместимостта на кораба е 50 човека, като 36 от тях са практиканти. През годините корабът е извършил 41 учебни плавания с практиканти на борда основно от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров”, Техникума по корабостроене и корабоплаване „Св. Николай Чудотворец” във Варна и клубовете „Млад моряк”. Районът на плаване на кораба е неограничен.

Важен етап в развитието на ветроходната практика е участието на кораба в международни регати. Тези участия се ценят най-вече като възможност за опит, създаване на контакти, запознаване с най-добрите традиции на морското образование по света. От голямо значение е и дипломатическата роля на кораба. Ветроходният кораб е плаващ посланик на Република България и допринася за добрия имидж на родината ни сред морските държави.

При традиционно доброто си представяне в регатите УВК „Калиакра” е печелил много призови места. Бил е награждаван многократно, като наградите са връчвали видни политически и обществени лица като Краля на Швеция, Кралицата на Англия, Краля на Испания и др. При визитите в пристанищата корабът е бил посещаван от видни личности като английската принцеса Ана, Президента на Италия, Генерал Губернатора на Пуерто Рико, кметове и посланици. При всяко събитие корабът е

изпълнявал една от големите си задачи – да разнася славата на България – страна с висок потенциал и добре подготвени морски кадри.

Сред многото плавания, проведени с УВК “Калиакра” паметни ще останат поуките от Операция „Ветрило 86”– първото голямо международно участие на български кораб в събитие от такъв ранг. Поради тези първи уроци не от носталгия по минали събития периодично ще се връщаме към това незабравимо плаване, защото то откри пътя на българските ветроходци и курсанти и студенти от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” за системно участие в международните регати и неговата световна морска слава.

През 1986 г. за първи път български кораб бе поканен да участва във ветроходна регата от такъв висок ранг, каквато е Операция „Ветрило”. Тя води началото си от 1956 г. Провежда всяка година и се организира от Асоциацията на учебните ветроходни кораби на Англия (СТА), а от 1986 г. и от сродната й организация от Холандия. Международното участие в това престижно състезание винаги е било внушително. През 1986 г. по първоначална заявка се включиха 92 кораба от 17 държави, а в крайния етап на плаването участниците съставляваха внушителна армада – над 200 кораба. Каква красота и респект вдъхваха тези съвременни ветроходи, олицетворение на най-новото в корабостроителните програми!

XVI-та Операция „Ветрило” се проведе под девиза „За дружба между моряците, за дружба между народите”. За участие в нея след подбор бяха допуснати 24 от най-добрите курсанти на Военноморското училище. Такова е изискването на организаторите на регатата – 50 на сто от екипажите на ветроходите да бъдат съставени от курсанти. Обучението на курсантите по предварителната подготовка продължи 10 дни.

Основна форма на занятията на кея и на котва бяха тренировките по вдигане на фок- и грот стакселите, на грота и бизана. Под ръководството на помощник-капитаните на ветрохода курсантите усвояваха качване и преминаване през горния марс, излизане на фокреята, качване на грот- и бизан- мачтите, излизане на брамсел реята, поставяне и обиране на ветрилата и др. Проведено бе и плаване в Черно море, след което курсантите положиха изпит.

Най-характерното за първите дни на продължителното плаване бе адаптацията на курсантите към кораба и екипажа, към носенето на вахтите. Този процес беше наблюдаван и управляван постоянно. През цялото време на плаването се извършваха психофизиологични изследвания, резултатите от които бяха обработени, обобщени и след завършване на плаването публикувани.

Тримесечното ветроходно плаване започна на 16 юни 1986 г. След триседмичен преход екипажът беше посрещнат от жителите и гостите на малкото холандско пристанище Делфзайл, където се проведе първият сбор на ветроходите. Десетки кораби с разцветките си денем и със светлините си нощем създаваха впечатляваща морска картина. Корабът посрещна хиляди гости и интересно е да се отбележи, че тези посещения издигнаха самочувствието на курсантите. Грижите им за ветрохода

значително нараснаха. Радваше ги фактът, че са домакини на такъв красавец като баркентината „Калиакра”. Проведоха се и много спортни състезания, в които заслужихме комплексното първо място – награда за вложения труд, спортната страст и стремежа за отлично представяне.

Курс към Великобритания! След едноседмично плаване, част от което в щормово време, Нюкасъл посрещна българските ветроходци величествен, покоряващ със своята стилна строгост. Организирана беше среща с екипажа на величествения „Крузенщерн”, напомнящ за златната епоха на ветроходите. Имаше какво да се научи от носителите на голямата награда „Кати Сарк” през 1974 г., когато тя е дадена за първи път. Интерес към регатата прояви английският кралски двор. Посещения на корабите направи кралица Елизабет II. Вестник „Джърнъл” помести на първа страница снимката на нашите курсанти с кралицата.

В Нюкасъл бе даден стартът на първата състезателна гонка. В залива имаше повече от 100 ветроходни кораба. Поразяваща гледка. Благодарение на умелото управление на кораба от к.д.п. Тома Томов и точните действия на моряци и практиканти, ветроходът се откъсна от останалите кораби. Пресякохме финала първи, но поради неблагоприятния ни корекционен коефициент (0,7880) състезателната комисия ни класира на трето място.

След финала застанахме в германското пристанище Бремерхафен, където бяха обявени и връчени наградите от тогавашния германски президент Рудолф Вайцзекер. Нашият кораб бе признат за най-бързия в своя клас по истинско време.

Според регламента на състезанието от Бремерхафен до Ларвик (Норвегия) плавахме с разменени екипажи. Ние изпратихме курсанти на руски и полски ветроходи и един курсант на английска яхта и съответно приехме техни ветроходци. Плаването на ветрохода с разменени екипажи дава знания и умения на практикантите, които по-късно те ще използват при плаването си като морски офицери в състава на многонационални екипажи. Това е проблем, който по-късно Международната морска организация на ООН (IMO) постави в Конвенцията STCW,78/95. Бързо се създава моряшката дружба, особено между ветроходци. Бързо се сприятеляват хората с обща професия и добри намерения в открито море. Това ни помогна и за по-лекото преодоляване на щорма в Северно море.

Ларвик е град на древни мореплаватели. Висока чест и много интересна за нас беше срещата с Тур Хайердал, прославения пътешественик с „Кон-Тики”, „Ра-I” и „Ра-II”. Организирахме среща с екипажа на руския ветроход „Седов”. А внушителният парад на ветроходите в Ларвик прие кралят на Норвегия – страстен почитател на ветроходния спорт.

В Ларвик бе даден стартът на **втората състезателна гонка.** Времето бе типично северно, а плътно до нас се държаха известните, печелили не едно състезание, ветроходи „Крузенщерн”, „Дар младжиежи” и германският „Горш Фок”. Всички мисли, всяко действие на нашия екипаж бяха насочени към едно – да пристигнем първи на финала. И действително след неколкочасово преследване другите ветроходи

останаха далеч зад нас. На финала по истинско време отново бяхме първи, а по корекционен коефициент – трети.

След спокоен преход в Гьотеборг топло ни посрещнаха организаторите и жителите на града. Тук бяха връчени наградите за втория етап. Голямата награда сребърната купа „Кти Сарк", получи шведската яхта „Атлантика". Екипажът й прояви истински героизъм, борейки се за живучестта на кораба след получени пробойни по време на плаването, а една от девойките от екипажа бе взета с хеликоптер за оказване на медицинска помощ. Нашата „Калиакра" бе отличена двойно – като **най-бърз кораб в своя клас** и за трето място по коригирано време.

Изпращането ни от Швеция бе внушително. Устието на река Йота и заливът бяха пълни със стотици яхти. Пословична е любовта на северните народи към морето и едва ли не целият град бе дошъл да изпрати участниците в състезанието. Един добър пример за това, как трябва да се възпитава истинска любов към кораба, морето, моряшката професия. Изпращането на ветроходците се предаваше по централната шведска телевизия. Това бе и своеобразен национален празник за Швеция.

Завръщане във Варна на 7 септември 1986 г.! Кое ли моряшко сърце не е очаквало с трепет, с нетърпение и надежда родния пристан? Във Варненския залив бяха излезли да ни посрещнат десетки яхти. На пристана ни очакваха близки, колеги, много граждани. Корабът застана на вързала. Зад нас останаха повече от 10 000 морски мили, проплавани под ветрила. **83 денонощия на море!** Равносметката от едно такова плаване едва ли може да се измери веднага. Тя става ясна по-късно – с отличните резултати от изпитите, с придобитата професионална закалка, с изградената морска култура. Резултатите идват по-късно, когато трябва да се проявят изградените качества у курсантите вече като офицери от Военноморските сили и Гражданското корабоплаване. Плаването изигра решаваща роля за изграждане на морския характер на бъдещите морски кадри.

Тъкмо поради това всяка морска държава поддържа учебните си ветроходни кораби, с които утрешните капитани и механици израстват не само като специалисти, но и като истински моряци. Учебно-ветроходният кораб „Калиакра" разнесе славата на морска България и по време на международните тържества по повод 500-годишнината от откриването на Америка от Христофор Колумб. И като претеглим всичко, което "Калиакра" е дала досега на българското морячество, трябва да осъзнаем, че бригантината заслужава развитие на нейното използване.

Ценен опит беше натрупан през 2001 и 2002 г., когато съвместно със студентите и курсантите от ВВМУ „Н. Й. Вапцаров" на борда практикуваха младежи и девойки от различни националности. Плаванията бяха проведени по разнообразни и интересни маршрути:

2001 г.: Варна – Алжисерас – Антверпен – Алезунт – Тафиорд – Улстенвик – Берген – Ежберг - Портсмут - Алжисерас – Варна.

2002 г.: Варна – Аликанте – Малага - Ла Коруня – Вивейро – Кастро Урдиалес – Сантандер - Портсмут Зеебрюге – Дартмут – Сеута - Варна

Плаването в многонационален екипаж има **много предимства**:

- способства за чуждоезиковото обучение и комуникативните качества;
- обменя се и се усвоява транснационален многостранен опит - в областта на морската практика и морската култура; общочовешките отношения, бита и традициите и др.
- придобиват се навици и умения да се живее и работи в разнообразна национална общност, което е особено важно при сегашните и бъдещите условия за интеграция в Европейската общност и плаване в многонационални екипажи;
- укрепва се дружбата между моряците, която е фундаментална характеристика на морската професия
- разкрива много широки възможности за усвояване на мореплавателското изкуство;

За 2003 г. УВК „Калиакра" ще извърши плаване в чест на 100 годишнината от рождението на бащата на компютъра Джон Атанасов. Инициативата е на Общонационален комитет под патронажа на Президента на Република България Георги Първанов, Заместник-председателя на Народното събрание академик Благовест Сендов, Министъра на външните работи Соломон Паси. Членове на комитета са областните управители на Ямбол Минчо Спасов и на Варна Яни Янев. Маршрута на плаването е: Варна – Истанбул – Пирея – Неапол – Барселона – Лисабон – Льо Хавър, Руан – Делфзайл – Билбао – Сеута – Варна. По време на плаването ще се направи следния експеримент. На борда на кораба ще се качат младежи в неравностойно социално положение, живеещи в социалните домове във Варна и Ямбол, завършващи средното си образование през 2003 г. Те ще се обучават за придобиване на първа морска правоспособност „Водач на плавателен съд до 20 бруто тона по море". По време на плаването обучаемите ще придобият умения и навици, които да им послужат в тяхната пълноценна социална интеграция в обществото. Такъв експеримент се провежда за пръв път и се финансира от Министерството на труда и социалните грижи. Ако експериментът се окаже успешен и те се докажат на море със своите качества, считаме за целесъобразно да им се окаже подкрепа при тяхното кандидатстване във висшите училища по морски специалности, както и при кандидатстване за курсанти във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров" и НВУ „Васил Левски".

През септември 2003 г. УВК "Калиакра" ще участва и в организирането и провеждането на годишната конференция на Международната асоциация на морските университети (IAMU), която ще се проведе в Александрия, Египет.

Ветрилата на баркентината са жадни за вятър, а мачтите очакват бъдещите практиканти!

Изводи и предложения:

I. Учебно-ветроходния кораб „Калиакра" притежава незаменими характеристики и възможности за обучението и възпитанието на курсантите и студентите от всички морски специалности. Това категорично се доказа в досегашната история на кораба и

активното му използване във формирането и развитието на морално-волевите и психическите качества на морските специалисти.

II. Голяма е и дипломатическа роля на УВК „Калиакра", която най-чувствително се проявява при участието в международните регати.

III. По-високите изисквания, които Международната морска организация на ООН (IMO) предявява към морското образование налагат да се изгради една нова политика за по-системното и интензивно използване на УВК „Калиакра" за обучението на курсантите и студентите. За реализирането на тази цел отправяме следните **предложения** към морската общественост на Република България, държавните институции и неправителствените организации:

1. За учебно-ветроходния кораб „Калиакра" трябва да се изработи ясна национална политика и програма. Той трябва да остане държавна собственост, предадена за стопанисване и ползване от ВВМУ "Н. Й. Вапцаров" чрез Параходство „Български морски флот", каквато е практиката във всички реномирани морски училища и университети по света, които разполагат със свои учебни ветроходни кораби. Нека припомним, че в повечето морски държави учебно-ветроходните кораби се ползват с персоналните преференции на кралския двор или президента на държавата. Морското училище винаги е имало ветроходен учебен кораб!

2. Целесъобразно е финансирането да става по няколко начина: На първо място корабът се нуждае от системни солидни държавни субсидии, заделени за развитието на морското образование. На второ място корабът може да се използва за плаване с развлекателни цели у нас и в чужбина, срещу заплащане, което ще подпомогне развитието на морското образование. Третият източник на финансиране са таксите на студентите, платен прием, които ще провеждат практиката си на УВК „Калиакра". Очакваните в Морско училище чуждестранни курсанти и студенти от есента на 2004 г. също ще способстват за финансирането на ветрохода при провеждане на плавателната си практика. На пето място това са различните асоциации и менингови фирми, които са свързани с морското образование и ползват морски кадри – възпитаници на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров". От тях трябва да се събират по законов ред съответните такси. За сега те само изнасят морски кадри, без да заплащат за придобитото морско образование в България.

3. След приемане на държавни решения относно бъдещия статут на УВК „Калиакра", корабът е в състояние ежемесечно целогодишно да обучава по 36 практиканти на борда си – курсанти и студенти. Това означава качествено осигуряване на плавателната практика на всички възпитаници на Морско училище и издигане престижа на морска България.

4. На основата на световен опит да се изгради система за популяризиране на ветроходството и морската професия сред подрастващите. Учредител да стане ВВМУ „Н. Й. Вапцаров", като по този начин ще се обогати системата за подбор и мотивация на бъдещите курсанти и студенти. Като първа стъпка в тази насока може да послужи

изследването и оценката на проведения експеримент по време на плаването на УВК „Калиакра”през 2003 г. с практикантите от социалните домове.

5. Да се разработи Национална програма и да се основе Фонд за финансиране на международните изяви на УВК „Калиакра” и популяризиране на неговите успехи в морското обучение и възпитание и престижните резултати в регатите и дипломатическите му мисии.

Кореспонденция:

О.з. капитан I ранг професор д.пс.н. инж. Илия Петров Пеев

Бивш заместник декан на факултет „Навигационен” във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров” и председател на Контролния съвет

E-mail: ippeev@abv.bg

Mobile: +359 898 359 647 (WhatsApp & Viber)

Home: +359 52 757 472

К.д.п. Стоян Василев Ангелов

Бивш капитан на УВК „Калиакра”

E-mail: sangell@mail.bg

Mobile: +359 888 707 192 (WhatsApp & Viber)